EROAREA ÎN LEGĂTURA DE CAUZALITATE

Mariana GRAMA, Daniel MARTIN

În Legea penală în vigoare lipsesc anumite norme referitoare la eroare. Din acest motiv, întrebările despre conceptul, tipurile şi importanţa erorii în dreptul penal sunt examinate de doctrină.

Eroarea în literatura juridică penală este caracterizată ca o „închipuire greşită", sau „apreciere incorectă", sau „greşeala persoanei" referitor la împrejurările de drept şi de fapt ale acţiunii sau inacţiunii prejudiciabile comise de ea [1].

Eroarea reprezintă acţiuni incorecte, gânduri incorecte. Dreptul penal studiază acea eroare din conştiinţa vinovatului, care prin mobilizarea voinţei de a comite infracţiunea duce la un rezultat incorect, greşit. Cauzele erorii sunt preponderent de ordin subiectiv, fapt care se răsfrânge şi asupra importanţei ei juridico-penale.

În caz de eroare, persoana confruntă realitatea cu ceea ce cunoaşte ea despre acea realitate şi în felul său o percepe şi o apreciază, iar în cele din

urmă, cunoştinţele lui se dovedesc a fi incorecte. După cum este bine cunoscut, în funcţie de principiul incriminării subiective, deosebim *eroarea de fapt* şi *eroarea de drept*.

Printre modalităţile erorii de fapt este şi eroarea în semnele laturii obiective, care, la rândul ei, cunoaşte următoarele tipuri de eroare:

1. eroarea cu devierea acţiunii;
2. eroarea în mijloace;
3. eroarea în legătura de cauzalitate;
4. eroarea în semnele facultative ale laturii obiective.

Ceea ce ne interesează pe noi este eroarea în legătura de cauzalitate. Eroarea în legătura de cauzalitate constă în înţelegerea greşită de către subiect a raportului dintre fapta sa şi consecinţele prejudiciabile survenite. Esenţa erorii în legătura de cauzalitate constă în faptul că persoana, săvârşind infracţiunea, greşeşte referitor la desfăşurarea legăturii de cauzalitate dintre acţiunile sale şi survenirea consecinţelor prejudiciabile. Ca rezultat este cauzată daună câtorva valori ocrotite de prevederile normelor de drept penal. Astfel, şoferul unui automobil, încălcând regulile de securitate a circulaţiei rutiere, a accidentat un biciclist, fapt care ia provocat acestuia şoc traumatic şi pierderea cunoştinţei. Crezându-l mort şi dorind să ascundă infracţiunea săvârşită, vinovatul, fără să se convingă că biciclistul este decedat, a aruncat corpul acestuia în râu. Ulterior, expertiza a constatat că biciclistul a decedat ca rezultat al asfixiei (pătrunderea apei în căile respiratorii). În aşa caz, făptuitorul va purta răspundere pentru dauna cauzată în condiţiile erorii în legătura de cauzalitate, în baza a două articole din Partea specială a Codului penal al Republicii Moldova: alin.(3), art. 264 CP RM – Încălcarea regulilor de securitate a circulaţiei sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport care a provocat vătămarea gravă a integrităţii corporale sau a sănătăţii şi alin.(1), art. 149 CP RM – Lipsirea de viaţă din imprudenţă.

În aşa mod, în cadrul erorii în legătura de cauzalitate, persoana percepe corect caracterul acţiunilor sau al inacţiunilor sale şi al rezultatului pe care trebuie sau poate să-l obţină, însă apreciază incorect verigile intermediare ale procesului, ce leagă fapta de consecinţele prejudiciabile. Conştiinţa vinovatului trebuie să cuprindă cele mai generale legităţi ale dezvoltării legăturii de cauzalitate, ci nu doar unele detalii separate, neesenţiale ale ei. Dacă el şi le închipuie greşit, atunci se produce eroare în dezvoltarea legăturii de cauzalitate.

În literatura de specialitate sunt evidenţiate câteva forme ale erorii în legătura de cauzalitate, care se clasifică în esenţiale şi neesenţiale [2]. Dacă eroarea era neesenţială, adică persoana conştientiza nedorinţa socială a rezultatului acţiunilor sale şi greşea nu referitor la rezultatul însuşi, ci doar în

procesul de decurgere a legăturii de cauzalitate, care după părerea sa, trebuie să ducă la acest rezultat, o astfel de eroare nu modifică forma de vinovăție, nu exclude răspunderea penală şi nu influențează calificarea faptei.

C. a fost condamnată pentru omorul soțului său, produs în următoarele împrejurări. Soțul a alungat-o pe C. împreună cu opt copii de acasă. Ea locuia cu copiii separat de soț. Venind în stare de ebrietate la C., soțul acesteia a provocat o ceartă. Ca urmare, C. l-a lovit pe acesta de două ori cu toporul în cap şi la omorât. Crezând că acesta nu e mort, C. l-a aninat de gât cu o frânghie şi l-a spânzurat. Astfel, C. a greşit referitor la decurgerea legăturii de cauzalitate. Însă deoarece momentele începerii şi finalizării desfăşurării legăturii de cauzalitate au fost percepute corect de conştiința C., atunci acțiunile ei întemeiat au fost calificate ca omor [3].

Eroarea în legătura de cauzalitate nu influențează asupra formei vinovăției, dacă în urma acțiunilor infracționale survine acea consecință, ce era cuprinsă de intenția vinovatului.

Eroarea în legătura de cauzalitate poate fi şi esențială, dacă persoana într-un anumit fel şi-a închipuit procesul de dezvoltare al legăturii cauzale, însă acesta s-a modificat şi a fost altul, fapt în virtutea căruia consecința prejudiciabilă nu a survenit sau a fost alta decât a crezut făptuitorul. Acțiunile sale trebuie în aşa caz calificate ca tentativă la fapta spre care era îndreptată intenția [4].

De exemplu, A. îi produce lui B. o lovitură de cuțit în partea stângă a pieptului, în regiunea inimii. B. însă nu a decedat din cauza că, din motivul construcției anatomice a organismului sau inima se află în partea dreaptă. Astfel, acțiunile lui A. vor fi calificate ca tentativă de omor.

Naumov A.V. menționează că nu prezintă importanță juridico-penală aşa-numita eroare „tehnică" referitoare la dezvoltarea legăturii de cauzalitate, care, în cele din urmă, conduce spre aceeaşi consecință prejudiciabilă [5]. De exemplu, subiectul, cu scopul de a omorî o persoană, o aruncă de pe pod în râu, crezând că aceasta se va îneca. Victima a decedat însă de la faptul că s-a lovit cu capul de unul din pilonii podului. Aşa deviere în dezvoltarea legăturii de cauzalitate poartă un caracter tehnic şi nu prezintă importanță juridico-penală.

Prezența erorii în legătura de cauzalitate creează anumite dificultăți în calificarea infracțiunilor atât la etapa de urmărire penală, cât şi la cea de judecare a cauzei, fapt care atestă necesitatea adoptării unei hotărâri a Plenului Curții Supreme de Justiție care ar interpreta şi ar da calificarea corectă a faptelor comise cu eroare, inclusiv eroare în legătura de cauzalitate. Aceasta ar permite evitarea greşelilor la calificare şi ar elabora o opinie unică referitor la examinarea unor astfel de fapte prejudiciabile.

Referințe:

1. ФАТКУЛЛИНА, М.Б. *Юридические и фактические ошибки в уголовном праве: проблемы квалификации*. Дис. … канд. юрид. наук. Екатеринбург, 2011, с.18.
2. КАЗАЧЕНКО, И.Я., КУРЧЕНКО, В.Н., ЗЛОЧЕНКО, Я.М. *Проблемы причины и причинной связи в институтах Общей и Особенной частей отечественного уголовного права*. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003, с.161.
3. ЯКУШИН, И.Я. *Ошибка и ее уголовно-правовое значение*. Казань, 1988, с.90-91.
4. КОЗАЧЕНКО, И.Я., КУРЧЕНКО, В.Н., ЗЛОЧЕНКО, Я.М. *Op. cit.*, p.169.
5. НАУМОВ, А.В. *Российское уголовное право. Общая часть: Курс лекций*. Москва, 2000, с.257-258.